

अंगणवाडी केंद्रामध्ये दर्जेदार शिक्षण
देण्यासाठी तज्ञांची समिती गठित करुन
विशेष कार्यक्रम आखण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महिला व बाल विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: एबावि-२०१३/प्र.क्र.२८६/का.६

नवीन प्रशासन भवन, ३ रा मजला,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
तारीख: २८ ऑगस्ट, २०१३

प्रस्तावना

केंद्र पुरस्कृत एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेअंतर्गत ग्रामीण, आदिवासी व शहरी भागातील कार्यरत अंगणवाडी केंद्रातून ० ते ६ वर्षे वयोगटातील बालके, गर्भवती स्त्रिया, स्तनदा माता, किशोरवयीन मुली व १५ ते ४५ वयोगटातील महिलांना अंगणवाडी सेविका व पर्यवेक्षिका यांचेमार्फत मार्गदर्शन करण्यात येते.

राज्यात ३४ अशासकीय प्रशिक्षण केंद्र व ३ मध्यमस्तर अशासकीय प्रशिक्षण केंद्र असून एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेअंतर्गत ६ सेवांचे प्रशिक्षण देण्यात येते. (१) आहार (२) लसीकरण (३) पूर्व शालेय अनौपचारिक शिक्षण (४) वैद्यकीय तपासणी (५) आरोग्य संदर्भ सेवा (६) आहार व आरोग्य तपासणी माहिती. या सहा सेवांपैकी ३ ते ६ वर्षे वयोगटातील बालकांना पूर्व शालेय शिक्षण ही एक महत्वाची सेवा अंगणवाडीद्वारे देण्यात येते. प्रत्यक्ष पूर्व प्राथमिक शिक्षणाचा लाभ घेणारे जवळजवळ ३० लक्ष लाभार्थी आहेत.

भारत सरकारची राष्ट्रीय स्तरावरील निपसीड या संस्थेमार्फत देशातील सर्व अंगणवाडी केंद्रासाठी विविध प्रकारचे प्रशिक्षण मॅन्युअल तयार करण्यात येतात व त्यानुसार बाल विकास प्रकल्प अधिकारी, मुख्यसेविका आणि अंगणवाडी सेविका यांना पायाभूत, उजळणी प्रशिक्षण देण्यात येते. अशा प्रशिक्षित झालेल्या अंगणवाडी सेविकांमार्फत अंगणवाडी स्तरावर पूर्व शालेय शिक्षण व इतर पाच सेवा देण्याबाबत कार्यवाही करण्यात येते.

अंगणवाडीच्या दैनंदिन कार्यक्रमांमध्ये बालकांच्या अनौपचारिक शिक्षणासाठी २ तासाचा कालावधी निश्चित केलेला असून या दोन तासांच्या कालावधीमध्ये अंगणवाडीतील बालकांना केंद्र

शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेतील निकषप्रमाणे आनंददायी शिक्षण या कार्यपद्धतीद्वारे हसत-खेळत पूर्व प्राथमिक शिक्षण देण्यात येते. या शिक्षणामध्ये मुलांच्या स्वातंत्र्याची जोपासना, निसर्गातून शिक्षण, परिसराची ओळख, अनुभवातून शिक्षण घेणे, वाचन, लेखन, गणन सिध्दता, भाषा विकास, शारिरीक विकास, भावनिक विकास, सामाजिक विकास, इत्यादी उपक्रम घेण्यात येतात. अंगणवाड्यांमध्ये बालकांची उपस्थिती वाढवावी, त्यांना कौशल्य प्राप्त व्हावे त्याचप्रमाणे दर्जेदार शिक्षण देण्यासाठी तज्ञांची समिती गठित करुन विशेष कार्यक्रम आखण्याबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

अंगणवाड्यांमध्ये बालकांची उपस्थिती वाढवावी, त्यांना कौशल्य प्राप्त व्हावे त्याचप्रमाणे दर्जेदार शिक्षण देण्यासाठी खालीलप्रमाणे तज्ञांची समिती गठित करुन विशेष कार्यक्रम आखण्याबाबत शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	नाव	पद
१.	मा. मंत्री, महिला व बाल विकास	अध्यक्ष
२.	मा. राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास	उपाध्यक्ष
३.	मा. विधानसभा / विधानपरिषद सदस्य (एकूण २)	सदस्य
४.	मा. प्रधान सचिव, महिला व बाल विकास	सदस्य
५.	आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे	सदस्य
६.	उप सचिव, (एबाविसेयो) महिला व बाल विकास	सदस्य
७.	विभागीय उपआयुक्त, कोकण विभाग	सदस्य
८.	श्रीमती बिना लष्करी	सदस्य
९.	श्रीमती आरनवाझ खरास	सदस्य
१०.	श्रीमती झाकिया कुरियन	सदस्य
११.	उपआयुक्त (पूर्व शालेय शिक्षण)	सदस्य सचिव

सदर समितीची बैठक ३ महिन्यातून एकदा घेण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१३०८२८१६४९४७७१३० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(उज्ज्वल ऊके)

प्रधान सचिव

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. उपमुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई ii
४. मा. मंत्री /राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक
६. मा. सचिव, विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई
७. सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. आयुक्त, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
९. महासंचालक, राजमाता जिजाऊ माता-बाल आरोग्य व पोषण मिशन, औरंगाबाद
१०. सर्व विभागीय उपआयुक्त (महिला व बाल विकास)
११. श्रीमती बिना लष्करी, प्लॉट नं.२, नाना बिल्डिंग, तळमजला, पांडे गर्ल्स हायस्कूल लेन, ताडदेव पुलाखाली, मुंबई ४००००८
१२. श्रीमती आरनवाझ खरास, फ्लॅट नं.८, तिसरा मजला, बी ब्लॉक, गोवालिया टँक बिल्डिंग, ऑगस्ट क्रांती मार्ग, मुंबई ४०००३६
१३. श्रीमती झाकिया कुरियन, सेंटर फॉर लर्निंग रिसॉर्सेस, ८ डेक्कन कॉलेज रोड, येरवडा, पुणे ४११००६
१४. महिला व बाल विकास विभागातील सर्व उप सचिव, अवर सचिव व कार्यासने
१५. निवड नस्ती (कार्यासन ६)